

Američki predsjednički izbori 2020.

Olujic, Josip

Professional thesis / Završni specijalistički

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:518795>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Poslijediplomski specijalistički sveučilišni studij Vanjska
politika i diplomacija

Josip Olujić

AMERIČKI PREDsjednički IZBORI 2020:
komparacija politika Demokratske i Republikanske
stranke prema ključnim pitanjima u kampanji

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Zagreb, srpanj 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Poslijediplomski specijalistički sveučilišni studij Vanjska
politika i diplomacija

AMERIČKI PREDSJEDNIČKI IZBORI 2020:
komparacija politika Demokratske i Republikanske
stranke prema ključnim pitanjima u kampanji

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Đana Luša

Student: Josip Olujić

Zagreb, srpanj 2023.

Izjavljujem da sam završni specijalistički rad AMERIČKI PREDsjednički IZBORI 2020: komparacija politika Demokratske i Republikanske stranke prema ključnim pitanjima u kampanji, koji sam predao na ocjenu mentorici izv. prof. dr. sc. Đana Luša, napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Josip Olujić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POLITIČKI SUSTAV SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA	3
2.1. STRANAČKI SUSTAV	4
2.1.1. DEMOKRATSKA STRANKA.....	6
2.1.2. REPUBLIKANSKA STRANKA	7
3. IZBORI ZA PREDSJEDNIKA SAD-A 2020. GODINE.....	9
3.1. DONALD JOHN TRUMP	9
3.1.1. OSOBNI ŽIVOT I POLITIČKA KARIJERA	9
3.2. OBILJEŽJA TRUMPOVA MANDATA	10
3.3. ODNOS S KINOM	10
3.4. ZDRAVSTVENI SUSTAV, KONTROLA ORUŽJA, POBAČAJ I MIGRANTI	12
3.4.1. PROBLEM ZDRAVSTVENOG SUSTAVA	13
3.4.2. PROBLEM KONTROLE NAORUŽANJA.....	14
3.4.3. PROBLEM POBAČAJA	14
3.4.4. PROBLEM MIGRANATA.....	15
3.5. COVID-19, MEDIJI I ODLAZAK	16
4. IZBORI ZA PREDSJEDNIKA SAD-a 2020. GODINE.....	18
4.1. JOSEPH ROBINETTE BIDEN	18
4.1.1. POLITIČKA KARIJERA.....	18
4.2. OBILJEŽJA BIDENOVA MANDATA.....	19
4.3. POVLAČENJE IZ AFGANISTANA I RAT U UKRAJINI.....	20
4.3.1. POVLAČENJE IZ AFGANISTANA.....	20
4.4. ZDRAVSTVENI SUSTAV, POBAČAJ, KONTROLA ORUŽJA I IMIGRANTI.....	23
4.4.1. ZDRAVSTVENI SUSTAV.....	24
4.4.2. POBAČAJ.....	24
4.4.3. KONTROLA ORUŽJA.....	25
4.4.4. MIGRANTI.....	26

5. ZAKLJUČAK	30
6. LITERATURA.....	33

1. UVOD

Izborni proces u Sjedinjenim Američkim Državama prati se u cijelom svijetu. Razlog tome je jednostavan, SAD je najmoćnija i najutjecajnija država u svijetu, što podrazumijeva lidersku ulogu, praćenu proaktivnom vanjskom politikom koja utječe na globalna zbivanja i reaktivne vanjske politike drugih aktera međunarodne zajednice, s obzirom da rezultati izbora u SAD-u utječu na formiranje politika svih drugih država u svijetu.

Završni specijalistički rad problematizira temu predsjedničkih izbora u Sjedinjenim Američkim Državama 2020. u kontekstu ključnih pitanja koja su dominirala američkom unutarnjom i vanjskom politikom. Nadalje, uspoređuju se politike Republikanske i Demokratske stranke, predstavljene kroz djelovanje njihovih predsjedničkih kandidata, Donalda J. Trumpa i Josepha Bidena, prema sljedećim pitanjima: borba protiv pandemije bolesti COVID-19, reforma zdravstvenog sustava, migracija, klimatske promjene, obrazovanje, posjedovanje oružja i vanjska politika općenito.

U radu se polazi od istraživačkog pitanja postoje li značajne razlike između politika Republikanske i Demokratske stranke prema ključnim unutarnjim i vanjskopolitičkim pitanjima koja su obilježila predsjedničku kampanju 2020. godine. Komparativna analiza trebala bi pokazati na koji način dvije najveće američke političke stranke, čiji su se kandidati sučeljavali na predsjedničkim izborima, vide ključne probleme američkog društva i položaja koji bi SAD trebao imati u novom multipolarnom poretku u nastajanju.

U prvom dijelu rada predstaviti će se teorijsko-metodološki okvir, objasniti američki politički sustav i uloga dviju najvećih stranaka. Drugi dio problematizira ključna pitanja predsjedničke kampanje. U trećem dijelu uspoređuju se politike Republikanske i Demokratske stranke prema spomenutim unutarnjim i vanjskopolitičkim pitanjima koristeći sljedeće parametre: bolest COVID-19 – plan cijepljenja i ekonomskih stimulansa; reforma zdravstvenog sustava – Healthcare i Medicare; imigracija: procedure na južnim granicama i pitanje državljanstva; klimatske promjene – emisija stakleničkih plinova i Pariški klimatski sporazum; obrazovanje – dostupnost zajmova i obrazovanja za sve; posjedovanje oružja – mogućnosti ograničavanja; vanjska politika – osnovne smjernice vanjskopolitičke strategije.

U radu se koristi istraživačka metoda kvalitativne analize sadržaja koja se definira kao „postupak proučavanja i raščlanjivanja verbalne ili neverbalne građe kojim se nastoje uočiti

njezine osobine i poruke“ (Posavec, 2011). Temeljni izazovi spomenute metode odnose se na sažimanje podataka u interpretativne informacije kroz selekciju relevantnih informacija i njihovo odvajanje od onih manje značajnih, otkrivanje obrazaca te kroz stvaranje okvira kojima će se komunicirati smisao i značenje prikupljenih informacija (Sinčić Ćorić i Pološki Vokić, 2010). U radu će se koristiti primarni izvori u obliku autorskih radova o američkom političkom sustavu, izbornom procesu i ulozi predsjednika u kreiranju vanjske politike, te sekundarni izvori koji se referiraju na autorske radove u obliku novinskih članaka, komentara i političkih analiza. Korištenjem komparativne metode istraživane informacije stavit će se u kontekst u kojem se mogu ocijeniti i interpretirati kroz dizajn najrazličitijih i najslučajnijih slučajeva koji su ujedno i reprezentativni (ovdje je riječ o politikama Republikanske i Demokratske stranke prema unutarnje i vanjskopolitičkim pitanjima ključnim za predsjedničke izbore 2020., kao i o vanjskoj politici predsjednika Baracka Obame i Joea Bidena).

Cilj ovog rada je prikazati razlikuju li se Demokratska i Republikanska stranka u Sjedinjenim Američkim Državama po ključnim strategijama vođenja države i načinu na koji rješavaju krize ili su u načelu iste, a razdvaja ih samo svjetonazor, odnosno „vječna borba“ „ljevice“ i „desnice“, liberala i konzervativaca.

2. POLITIČKI SUSTAV SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

Prema Ustavu iz 1787. godine, Sjedinjene Američke Države savezna su republika s predsjedničkim sustavom vlasti, koji se temelji na izvršnoj, zakonodavnoj i sudskoj vlasti. Sudska vlast, odnosno temeljni sud u SAD-u je Vrhovni sud, zakonodavnu vlast čini Kongres koji se sastoji od Zastupničkog doma i Senata dok izvršnu vlast čini predsjednik, čija će funkcija kao predstavnika stranke biti glavni predmet interesa ovoga rada. Predsjednik se bira na mandat od četiri godine i voljom naroda može najviše biti izabran na dva mandata, odnosno osam godina, nakon čega mora napustiti poziciju i prepustiti je novom predsjedniku. Da bi se moglo postati predsjednikom SAD-a moraju biti ispunjeni određeni uvjeti: „Kandidati za predsjednika moraju biti američki državljani stariji od 35 godina, koji su rođeni u SAD-u i u njemu žive barem 14 godina. Predsjednika bira kolegij izbornika (Electoral College), tijelo izabrano na općim izborima u savezним državama. Broj izbornika pojedine države jednak je zbroju mandata te države u oba doma Kongresa (Congress)“ (Enciklopedija, 2021).

„Izvršna grana vlasti Sjedinjenih Država ima dva izabrana člana: predsjednika i potpredsjednika. Samo je prvi važan zbog onog što on jest, a potonji samo za ono što bi mogao postati“ (Bowles, 2023). Predsjednik kao izvršno tijelo SAD-a ima sljedeće ovlasti: nositelj je državne vlasti, odgovoran je za provedbu saveznih zakona, imenuje sudce Vrhovnog suda, ima pravo veta na zakonodavne prijedloge te je zadužen za kreiranje i provedbu vanjske politike SAD-a. (Badžek, 2022)

„Prema Ustavu predsjednik SAD-a može biti optužen za teška kršenja zakona i zlorabu ovlasti (izdaja, podmićivanje i dr.) te može biti uklonjen s dužnosti. U tom slučaju Zastupnički dom (House of Representatives) podiže optužnicu i službeno pokreće postupak optužbe (Impeachment). Senat presuđuje o njezinoj valjanosti; dvotrećinskom većinom glasova svih senatora nekoga se može proglasiti krivim. Impeachment je institucija kontrole i ravnoteže vlasti u predsjedničkom sustavu“ (Enciklopedija, 2021). Uz predsjednika simbolički treba biti izabran i potpredsjednik koji bi u slučajevima odsutnosti, odnosno spriječenosti, predsjednika trebao zamijeniti istoga ili u slučaju njegove smrti odraditi mandat do kraja, kao što je to bilo u slučaju smrti Franklina D. Roosevelta kada ga je zamijenio i naslijedio tadašnji potpredsjednik Harry S. Truman.

Funkcija potpredsjednika može imati također bitnu ulogu kao alat kojim može nakon obnašanja dužnosti prezentirati svoj rad, što mu može pomoći u narednim izborima, a takav

primjer upravo je Joe Biden koji je služio kao potpredsjednik Baracku Obami u oba mandata. Vežući se uz predsjednika kojeg su ljudi voljeli Joe Biden uspio je prikupiti dovoljan broj glasova na izborima 2020. godine i tako preuzeti mandat od Donalda Trumpa.

U politici SAD-a zasigurno jedna od najintragantnijih i najzanimljivijih stvari je sustav glasanja. Glasanje se provodi posredstvom elektora što je često predmet sporova jer se može dogoditi (kao i u slučaju Donalda Trumpa) da kandidat koji ima više glasova birača ne osvoji mandat, nego mandat osvoji kandidat koji je imao više glasova elektora. „Sustav izbora predsjednika u Sjedinjenim Američkim Državama posljednjih nekoliko godina izaziva kontroverze, posebno nakon predsjedničkih izbora 2000. i 2016. godine. Na njima je pobijedio kandidat koji nije bio osvojio većinu glasova birača na nacionalnoj razini, ali je osvojio više glasova u sustavu Izborničkog kolegija“ (Zrile, 2021).

„Američki ustav propisuje uvjete kandidiranja za predsjednika, kao i način izbora predsjednika. U Sjedinjenim Državama građani ne biraju predsjednika izravnim putem, već oni određuju način na koji će izbornici (elektori) glasovati u njihovo ime. Svaka savezna država određuje za sebe tko su njezini izbornici. Broj izbornika predstavlja broj senatora i zastupnika u Kongresu na koje svaka država ima pravo (Bowles, 2003).

Sustav uglavnom funkcionira tako da „pobjednik nosi sve“ i ako je više građana glasalo za određenog kandidata u određenoj državi, tada svi elektorski glasovi idu tom kandidatu, ali postoje iznimke. „Iznimke su Nebraska i Maine, koji elektore dijele razmjerno broju osvojenih glasova“ (Dnevnik, 2020). Prema mišljenju nekih ovakav sustav izbora funkcionira, ali nažalost ostavlja mogućnost kontroverze jer se može dogoditi da pobjedu odnese kandidat koji nema većinu glasova svih stanovnika Sjedinjenih Američkih Država. To se dogodilo 2020. godine kada je Donald Trump osvojio izbore jer je imao veći broj elektorskih glasova, a nije imao potporu većine glasova birača.

2.1. STRANAČKI SUSTAV

„U nacionalnom pogledu američki je stranački sustav slobodna stranačka konfederacija koja nominalno postoji kao dvostranački sustav“ (Bowles, 2003). Sjedinjene Američke Države imaju dvostranački sustav u kojem se natječu Demokratska i Republikanska stranka, što je za europske pojmove vrlo neobično, jer u Europi uglavnom prevladava višestranačje te se za vlast

nerijetko bore i više od dvije stranke. Radi boljega razumijevanja stranačkog sustava SAD-a prvo treba definirati što su to političke stranke.

„Političke stranke su organizirane grupe ljudi koje teže da ostvare političku moć. Njihovo djelovanje je usmjereno na društvenu 'moć'“ (Veladžić, 2016). U politici SAD-a djeluje više stranaka, ali je njihov utjecaj zanemariv u usporedbi s dvije glavne stranke koje kreiraju unutarnju i vanjsku politiku SAD-a. „Američki stranački sustav je, osim onoga na Malti, najčišći dvostranački sustav na svijetu. Iako postoje druge stranke, samo Republikanska i Demokratska stranka imaju izgleda predložiti kandidata koji bi na izborima osvojio predsjedništvo“ (Bowles, 2003). Povijest stranaka započinje idejom ujedinjenja SAD-a kada je vladala borba između federalista i antifederalista, što će kasnije (od 1861. do 1865. godine) rezultirati Građanskim ratom između „Unije“ i „Konfederacije“. Do sukoba je došlo zbog dvojnih vizija države - federalisti su kao bogatiji elitistički sloj zahtijevali jaku centralnu državu, a antifederalisti decentralizaciju. „Prilikom donošenja toga nacrtu pojavile su se dvije političke grupacije: federalisti, predvođeni Alexanderom Hamiltonom, Johnom Adamsom i Georgeom Washingtonom (pristaše snažne središnje vlasti, predstavnici bogatijega građanstva), i antifederalisti (poslije demokrati), predvođeni Thomasom Jeffersonom (pristaše suverenosti država članica i protivnici centralizma, predstavnici malih farmera). S obzirom na to da je glasačko pravo u izborima delegata za ratifikaciju Ustava u većini država bilo ograničeno visokim imovinskim cenzusom (i nije obuhvaćalo žene), federalisti su osigurali većinu te odobrili Ustav - koji je stupio na snagu 1788. nakon što ga je izglasalo 9 država (ostale su se pridružile do 1790). Za prvoga predsjednika SAD-a tada je izabran George Washington (1789-97.)“ (Enciklopedija, 2022).

U suvremeno vrijeme Demokratska i Republikanska stranka su vrlo slične te ih je teško razlikovati. Najlakše se razlikuju po glasačima koji se ne ustručavaju otvoreno iznositi svoju pripadnost i stavove. Usporede li se američke stranke s europskim strankama mogu se vidjeti ogromne razlike, osobito u načinu organizacije. „Između evropskih i američkih političkih stranaka postoje, naime, zaista velike razlike. Europske političke stranke imaju redovito svoju organizacionu političku strukturu koja ide od lokanih stranačkih organizacija do centralnog rukovodstva“ (Đanković, 1964). S druge strane, američke stranke nemaju jako centralno rukovodstvo i ne čine se kao jedinstvene organizacije, već kao slabe konfederativne zajednice lokalnih stranačkih organizacija. Osim toga, članstvo u njima nije formalno – ne postoje iskaznice, članarine ili bilo kakvi formalni pristupi u iste. Članstvo se temelji na izjavama, svjetonazorima i aktivnostima stranke koje se odvijaju od izbora do izbora te na taj način američke stranke ne zastupaju nikakvu ideologiju i nemaju konkretan program koji se temelji

na doktrinama, što je još jedna od bitnih razlika u američkom i europskom poimanju pojma političke stranke. „U zadnje je vrijeme veća ideološka dosljednost promijenila njihov karakter, ali ne i njihovu osnovnu narav“ (Bowles, 2003).

Ideološki gledano, ove stranke se sve više udaljavaju i razlikuju. Najveća razlika stvorena je u pogledu republikanaca kao konzervativaca koji nastoje očuvati tradicionalne vrijednosti vezane za vjeru i patriotizam i demokrata kao liberala koji načela stranke temelje na apsolutnim ljudskim slobodama koje nerijetko koketiraju sa anarhijom i socijalističkim uređenjem države po uzoru na europske zemlje.

Osim što se bore za prevlast i pobjedu u izboru izvršne vlasti, bore se i za većinu u američkom Kongresu kako bi kontrola trodiobe vlasti bila što učinkovitija, jer konstantno postoji mogućnost nadzora i kontrole aktivnosti koje provode predsjednik i članovi Kongresa.

2.1.1. DEMOKRATSKA STRANKA

„Kao početak Demokratske stranke uzima se godina 1792. kada je osnovana koalicija oko Thomasa Jeffersona i jedna je od najstarijih političkih stranaka na svijetu. U početku su vođe stranke bili protiv ukidanja ropstva“ (Povijest, 2022). Demokratska stranka u SAD-u, čiji je simbol magarac, predstavlja „lijevu“ politiku koja se diči raznolikošću i tolerancijom te se kroz povijest najčešće borila za prava „običnog“ čovjeka. Nasuprot tome, republikanci su skloniji bogatim i uspješnim građanima, iako su demokrati u počecima bili protiv ukidanja ropstva kao što je navedeno ranije u tekstu. Demokrati su također mnogo više cijenili i njegovali vanjsku politiku, dok su republikanci uglavnom bili usredotočeni na unutrašnja pitanja i aktivnosti u SAD-u (Đanković, 1964).

Povijesno gledano, građani SAD-a su bili skloniji republikanskim predsjednicima koji su predstavljali „američki san“ – ideju da se svatko može obogatiti i stvoriti dobar život ako to želi. Jačanjem ljudskih prava, demokrati su se počeli zalagati za jednakost, odnosno zalagali su se za vrstu socijalizma koji se suprotstavlja američkom kapitalističkom društvu u kojem vlada novac te su nastojali osigurati besplatno zdravstvo, školstvo, socijalnu pomoć i ostale povlastice koje postoje u europskim socijalnim državama. Primjer procvata politike demokrata u posljednjim godinama su svakako Barack Obama kao 44. američki predsjednik i 15. predsjednik koji dolazi iz redova demokrata te Joe Biden kao 46. američki predsjednik i 16. predsjednik koji dolazi iz redova demokrata.

Demokratska stranka u svojim počecima nije bila popularna zato što je podržavala ropstvo na Jugu. Također, u američkom Kongresu su bili zastupljeni u vrlo malom broju. Demokrati su u političkom smislu oživjeli tijekom razdoblja Velike depresije, a prvi predsjednik koji je stranku „podigao na noge“ je Thomas W. Willson. „Počeo se boriti protiv monopola, stvarajući Savezno trgovinsko povjerenstvo, donio zakon o rezervnom sustavu, zabranio korištenje dječjeg rada, smanjio poreze i smanjio radni dan za željezničke radnike, te je uspostavio osam sati. 28. Američki predsjednik postao je jedan od osnivača Lige naroda, pokrenuo program naselja nakon rata, 'Četrnaest točaka“ (Nsokote, 2022). Kasnije su to bili Franklin D. Roosevelt, kao jedini predsjednik koji je izabran na četiri mandata, John F. Kennedy koji je bio simbol pokreta nove struje mladih i mladenačkog zanosa u borbi za ljudska prava te još neki demokratski predsjednici koji su postali simbolima te povijesne američke stranke.

2.1.2. REPUBLIKANSKA STRANKA

Povijesno gledano, Republikanska stranka razvila se u isto vrijeme kada i Demokratska stranka, ali se za razliku od liberalizma temelji na tradicionalnim vrijednostima, odnosno konzervativizmu, a simbol stranke je slon. „Osnovana je 1854. godine, a cilj joj bio ukidanje ropstva. Prvi republikanski predsjednik bio je Abraham Lincoln, koji je 1860. došao na vlast“ (Povijest, 2022). Republikanci su bili federalisti koji su željeli centralnu državu s jakim centralnom vlasti koja bi objedinila sve američke države. Zalagali su se za ukidanje ropstva s jako izraženim patriotizmom i snažnim religijskim načelima iz kojih proizlazi njihov svjetonazor. Republikanska stranka i njezini pripadnici zalažu se za individualizam, odnosno osobni uspjeh i postizanje „američkog sna“ koji predstavlja ideju da svatko svojim radom može priskrbiti dobar život takozvani „Američki san“ (Ibid.).

Većina predsjednika Sjedinjenih Američkih Država bila je republikanskog svjetonazora, a neki od najznačajnijih su Abraham Lincoln za kojeg se tvrdi da je ukinuo ropstvo, Theodore Roosevelt, koji je prvi Amerikanac dobitnik Nobelove nagrade za mir, Ronald Reagan koji je proslavio i još više popularizirao konzervativizam u SAD-u te mnogi drugi predsjednici od kojih su neki okaljali Republikansku stranku kao što je to učinio Richard Nixon sa svojom aferom Watergate, ili George W. Bush koji je započeo rat u Iraku i uvukao SAD u mnoge svjetske sukobe.

Ovaj završni specijalistički rad bavi se posljednjim u nizu republikanskih predsjednika, čiji je mandat nekima bio „trn u oku“, a neki ga smatraju jednim od najuspješnijih predsjednika: Donaldu Trumpu, čiji je povratak na mjesto predsjednika SAD-a postaje vrlo izgledna mogućnost nakon Bidenova mandata obilježenoga raznim aferama.

3. IZBORI ZA PREDsjedNIKA SAD-A 2020. GODINE

3.1. DONALD JOHN TRUMP

3.1.1. OSOBNi ŽIVOT I POLITIČKA KARIJERA

Donald John Trump američki je milijarder, političar, poslovni čovjek, medijska ličnost i, ono najvažnije, 45. predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. Rođen je 1946. godine u New Yorku i do izbora predsjednika Bidena bio je najstariji izabrani predsjednik u Bijeloj kući.

Za razliku od većine predsjedničkih kandidata, Donald J. Trump imao je vrlo malo političkog iskustva. Bio je poznati poslovni čovjek, medijska ličnost i milijarder što mu je omogućilo potrebna financijska sredstva za kandidaturu na izborima 2016. godine. „Njegov politički aktivizam rastao je tijekom godina. Od 1980-ih Trump je nekoliko puta promijenio političku pripadnost. Registriran je kao republikanski, demokratski, nezavisni i član stranke reformi“ (Eferrit, 2022). Trumpovo mijenjanje političke pripadnosti tijekom političke karijere vrlo je zanimljiv podatak koji otkriva njegov put u politici.

U svojim ranijim političkim godinama često je donirao demokratskim političarima kao što su na primjer Harry Reid pa čak i Hillary Clinton koja je bila njegov najveći suparnik i glavni protukandidat na izborima 2016. godine. U vrijeme prelaska u Republikansku stranku bio je podložan teorijama zavjere i navodno je unajmio privatne istražitelje da pronađu „prljavo rublje“ o tadašnjem američkom predsjedniku Baracku Obami na Havajima. U lipnju 2015. godine, Trump se odlučuje kandidirati za predsjednika Sjedinjenih Američkih Država pod sloganom „Učinimo Ameriku ponovo velikom“ čime je izazvao simpatije mnogih ljudi konzervativne Amerike. U tijesnoj borbi s Hillary Clinton, koja je tada bila optužena za mnoge afere, na iznenađenje i negodovanje američkih liberala, Donald J. Trump postaje 45. predsjednik Sjedinjenih Američkih Država i svakako jedan od najkontroverznijih političara u povijesti zemlje. „Na slučaju Trumpa, medijima se obilo o glavu višegodišnje i višedesetljetno njegovanje celebrity kulture u kojoj se osobe poput Trumpa najbolje snalaze, kroz ignoriranje građana i publike, služenje komercijalnim, partikularnim i ekskluzivno tržišnim motivima“ (Klauški, 2017).

3.2. OBILJEŽJA TRUMPOVA MANDATA

Najvažnija karakteristika Trumpova mandata je dinamika, tj. obilježenost mnogim globalnim događajima koji su u velikoj mjeri determinirali njegovu budućnost kao američkog predsjednika. Njegovi pogledi na zdravstveni sustav, pobačaj, vanjsku politiku i odnose prema imigracijskoj politici uvelike su se razlikovali od njegova prethodnika Baracka Obame. Trumpov cilj bio je „zatvoriti“ SAD u pogledu ekonomije i vanjske politike radi smanjenja američke uloge kao svjetskog policajca i staratelja za slabo razvijene države svijeta što je suviše suprotno od demokratskog pogleda na svijet po kojem bi SAD trebao biti upravo sve navedeno. Od svih afera koje su se pojavile u njegovom mandatu, Donalda Trumpa nije ništa od navedenog toliko dotuklo kao kriza uzrokovana bolešću COVID-19 koja je na scenu stupila 2020. godine. Pred kraj njegova mandata, zbog loše reakcije i nespremnosti njegova kabineta, izbori 2020. godine otišli su u korist njegova suparnika Joea Bidena koji je vrlo vjerojatno „pobijedio samo zato što je Trump izgubio“. Uz COVID krizu Trumpa su obilježili i odnosi sa stranim državama, a pogotovo s Kinom koja trenutno predstavlja najvećeg američkog konkurenta po pitanju svjetske trgovine i globalnog utjecaja. Također određenom broju građana SAD-a nije odgovarao i njegov konzervativni pogled na svijet po pitanju pobačaja, kontrole naoružanja u jeku masovnih pucnjava u američkim školama i naposljetku mediji koji su se trudili diskreditirati Trumpa tijekom cijelog njegovog mandata. Sve navedeno je predmet istraživanja u ostatku poglavlja čime se nastoji objektivno prikazati razloge zašto je predsjednik Trump izgubio izbore 2020. godine u svrhu procjene rezultata narednih izbora.

Sljedeće poglavlje tematizira odnos SAD-a i Kine, jedne od najbrže rastućih svjetskih sila i ujedno druge najmnogoljudnije zemlje na svijetu. S obzirom na to da Kina raspolaže s obiljem radne snage, rudnim bogatstvima, jakom industrijom i respektabilnom vojnom silom, logično je za zaključiti zašto je SAD, odnosno predsjednik Trump nastojao razriješiti taj odnos te riješiti pitanje uloge Kine u međunarodnoj zajednici.

3.3. ODNOS S KINOM

„Pitanje je hoće li administracija predsjednika Donalda Trumpa započeti intenzivno trgovinsko i vojno nadmetanje s Kinom ili će zadržati američku politiku tzv. *congagementa*, odnosno, vojnog obuzdavanja Kine i ekonomske suradnje s tom zemljom“ (Simić, 2018).

Kina je tiho, ali sigurno stekla epitet velike svjetske sile. „Iznenadujuće brzi uspon Kine iz temelja je promijenio postojeću strukturu regionalnih odnosa u Aziji. Tijekom proteklih godina Kina je uspješno gradila svoju ekonomsku, vojnu i političku moć, jačala položaj u međunarodnom sustavu i usvajala nove strategije kako bi povratila prestiž i status svjetske sile“ (Kuntić, 2016). Zbog ogromnog stanovništva (što znači pristup jeftinoj radnoj snazi) i rudnog bogatstva, Kina je postala glavni konkurent SAD-u na globalnoj ekonomskoj sceni. Sukob seže do 20. stoljeća, uzmu li se u obzir ratovi u Vijetnamu i Koreji koji su označili početak kineske borbe za prevlast u bipolarnom svijetu SAD-a i Rusije, a dodaju li se tome i zaduženja koja SAD ima u Kini stvar postaje još jasnija. „Do otprilike 2005. godine politika brzog gospodarskog rasta Kine – dok se taj rast temeljio na modelu „slobodnog tržišta“ s američkom potporom – nije držana prijetnjom američkom nacionalnom interesu. Ipak kako je Kina rasla, njezina ju je glad za naftom, željeznom rudačom, bakrom te drugom robom natjerala da se uputi u smionu i učinkovitu vanjsko – ekonomsku diplomaciju. (...) Kina se iz korisnog izvora jeftine radne snage za američke međunarodne tvrtke poput Walmarta polagano pretvarala u potencijalnu prijetnju budućoj američkoj hegemoniji“ (Engdahl, 2014).

Trumpov odnos s Kinom otpočetak je bio izrazio napet zbog njegove politike da se američki proizvođači proizvode u Americi, odnosno da se velike američke kompanije vrte u SAD. „Predsjednik Trump ostvario je jedno od svojih prvih izbornih obećanja tako što je 5. ožujka 2018. godine potpisao odluku o uvođenju dodatnih carina u iznosu od 25% na uvoz čelika i 10% na uvoz aluminija, koja je stupila na snagu 23. ožujka 2018. Najavio je uvođenje carina na 100 proizvoda iz Kine u vrijednosti do 60 milijardi dolara (48,6 milijardi eura) koji su napravljeni kao posljedica krađe industrijskih tajni američkih poduzeća. Zauzvrat, od Kine se zahtijeva da smanji carine na uvoz američkih automobila, da kupi više američkih poluvodiča i olakša pristup svom financijskom sektoru“ (Simić, 2018).

Međusobni napeti odnosi kulminirali su sa svjetskim poznatim kineskim tehnološkim „divom“ Huaweiem koji je optužen za špijunažu zbog čega je tada prekinuta njegova suradnja s velikom američkom tehnološkom kompanijom Google. U današnjem svijetu globalne kompanije igraju glavnu ulogu s obzirom na to da je globalni konzumerizam na vrhuncu svoje moći. „Kina zbog sustava kontroliranog tržišta stječe blagu prednost nad ostalima jer kontrolira svoje kompanije. Takav model omogućava Kini utjecaj na privatni sektor, ali i potencijalnu zloupotrebu. U prilog tome ide sljedeća uredba: 'Sve organizacije i građani će, u skladu sa zakonom, pružati potporu i pomoć i surađivati s državnim obavještajnom službom, te čuvati u tajnosti državne obavještajne aktivnosti koje su im poznate' [Nacionalni zakon o obavještajnoj

djelatnosti, 2017]“ (Olujić, 2019). Očito je da se radi o špijunaži, stoga je lako razumjeti potez Donalda Trumpa da u zemlji proglasi „izvanredno stanje“ kojim je zabranio američkim kompanijama da kupuju robu od kineskih tvrtki. Ova naredba najviše je pogodila kinesku tvrtku Huawei, koja je među prvima počela postavljati infrastrukturu za korištenje 5G mreže. „Najveće svjetske sile ne žele signalne tornjeve tvrtke Huawei i mrežnu opremu unutar kritičnih mrežnih središta u svojim zemljama, jer je kompanija povezana s kineskom vojskom“ (Whittacker, 2019). Zbog ovog problema lako se mogu objasniti potezi Donalda Trumpa koji je situaciju iskoristio za oduzimanje moći Kini. Iako je danas vrlo popularna uzrečica da je svijet globalno selo, nikada prije nije bilo toliko očito i jasno da se u tome selu svatko brine isključivo za sebe. Upravo ova teza potkrijepljena je sklonostima Donalda Trumpa da SAD stavlja na prvo mjesto i tijekom bolesti COVID-19 te proizvodnje i distribucije cjepiva, što je detaljnije razloženo u narednim poglavljima. Zaključno, situacija s Kinom bila je jedno od glavnih obilježja Trumpova mandata kada je reagirao u najboljem interesu građana SAD-a, a posljedica oduzimanja jeftine radne snage nije se svidjela globalnim kompanijama, koje su ovakvim dekretom bile oštećene.

U sljedećem poglavlju tematizira se odnos Donalda Trumpa kao američkog predsjednika prema unutarnjim državnim pitanjima i ideološkom vođenju SAD-a. U poglavlju se ističu problemi zdravstvenog sustava, kontrole naoružanja, pobačaja i migranata, kao najzanimljivija pitanja suprotnost demokrata i republikanaca. Cilj je usporedba pristupa bivšeg predsjednika Trumpa i sadašnjeg predsjednika Bidena, kao i njihovi odnosi prema nastalim problemima vezanim za ideološke podjele u društvu.

3.4. ZDRAVSTVENI SUSTAV, KONTROLA ORUŽJA, POBAČAJ I MIGRANTI

Problemi zdravstvenog sustava, kontrole naoružanja, pobačaja i migranata, kao najzanimljivija pitanja suprotnosti demokrata i republikanaca, izazvali su veliko zanimanje američke javnosti tijekom mandata Donalda Trumpa. Stav Donalda Trumpa o ovim pitanjima ideološki se previše ne razlikuje od ostalih konzervativaca, odnosno republikanaca u SAD-u i u potpunosti su oprečnosti s demokratskim pogledima na ove teme koje su sjeme razdora među stanovnicima te zemlje.

3.4.1. PROBLEM ZDRAVSTVENOG SUSTAVA

Problem zdravstvenog sustava u SAD-u problem je koji izaziva brojne rasprave uzimajući u obzir povijesne, političke, društvene, ekonomske i sociološke kontekste. Skupoća i nepristupačnost zdravstvenog sustava ogleđa se u činjenici da SAD nije socijalna država koja svima omogućava povoljno zdravstveno osiguranje. Problem zdravstvenog sustava i osiguranja aktualan je pri svakim novim izborima, a rješenja koja se predlažu nisu niti dovoljno razrađena niti dovoljno dobro koncipirana. Trumpov prethodnik – Barack Obama – nastojao je proširiti zdravstveno osiguranje i učiniti ga povoljnijim i dostupnijim kroz svoj program Obamacare. Obamacare je kao program trebao omogućiti osnovno zdravstveno osiguranje svim građanima čemu su se protivili predstavnici Republikanske stranke pa tako i sam Donald Trump. „Nažalost, sada je posve jasno da pokušaj ukidanja i zamijene propalog Obamacarea neće proći“, rekao je vođa senatorske većine Mitch McConnell“ (Jutarnji list, 2017). Nakon što republikanski zakon nije prošao, predsjednik Donald Trump ponovno je pozvao svoje stranačke kolege da ukinu Obamacare i rade na prijedlogu koji bi dobio potporu demokrata. 'Republikanci trebaju odmah UKINUTI propali Obamacare i raditi na novom planu zdravstvenog osiguranja od nule. Demokrati će nam se priključiti!', napisao je na Twitteru Trump“. (Nacional, 2017) „'Obamacare je gotov, mrtav, zaboravljen', rekao je čelnik Bijele kuće. 'Ne postoji više ništa slično Obamacareu. Govorim to već godinama, taj sustav nikada nije funkcionirao, ni u svojim najboljim danima', dodao je prvi čovjek SAD“ (Tportal, 2017).

Iz navedenih izvora očito je da Donald Trump nikada nije priznavao Obamacare, ali je svejedno nastojao pronaći sustav koji bi odgovarao svima te naposljetku zaštitio američke građane. Je li ovaj pokušaj zaista bio pokušaj pomoći građanima ili uništavanje programa koji je bio spas mnogima, pokazat će dogledno vrijeme. Pa ipak, prema potezima Trumpove administracije u zdravstvenom sustavu vidjeli su se pomaci prema boljem. „Trumpova je administracija poduzela povijesni korak kako bi se smanjila cijena lijekova na recept, proširio pristup osnovnom osiguranju, poboljšao transparentnost cijena bolnicama i osiguravajućim kućama i omogućio građanima pristup kvalitetnim liječnicima. Predsjednik Trump garantira da će uvijek štititi pacijente koji imaju od prije postojeća stanja i potpisao je legislativu koja bi trebala stati na kraj iznenadnom medicinskom naplaćivanju usluga prozivajući kongres da poduzme određene mjere“ (Trump White House, 2020). Iako su poduzeti određeni koraci u poboljšanju sustava, problem nije riješen, zdravstveni sustav je pokazao svoje nedostatke prilikom pandemije bolesti COVID-19, a preostaje jedino vidjeti rezultate i prijedloge koji

sustav u budućnosti mogu osnažiti i poboljšati. Zaključno, zdravstveni sustav je problem koji će vjerojatno biti predmet brojnih rasprava, ne samo trenutne predsjedničke administracije Bidena, već i budućih predsjednika.

3.4.2. PROBLEM KONTROLE NAORUŽANJA

Kontrola naoružanja u SAD-u je Trumpov idući „kamen spoticanja“. Američki ustav, trenutno s vrlo zastarjelim zakonima, među ostalim pravima jamči svima pravo na naoružanje. Posljedično ovakav zakon sa sobom donosi i velik pritisak jer veliki broj ljudi koji ima pristup oružju bez detaljne provjere paradoksalno može predstavljati veću nesigurnost građana i veći broj smrtonosnih sukoba iako je većina ubojstava u SAD-u učinjena ilegalnim posjedovanjem oružja. „Pošto je dobro organizirana zemaljska obrana potrebna za sigurnost slobodne države, ne smije se kršiti pravo naroda da drži i nosi oružje“ (Ustav SAD-a, 1791). „Obraćajući se NRA u Houstonu, Donald Trump odbacuje kontrolu naoružanja i zahtijeva rekonstrukciju sigurnosti školskog sustava“ (The Texas Tribune, 2022). Pitanje oružja je odlučujuća stavka u kampanjama i mandatima svih predsjednika, a pucnjave u školama koje se konstantno događaju nisu išle u prilog Donaldu Trumpu kako zbog domaćeg pritiska javnosti, tako i zbog svjetskog pritiska. Kao i prethodno pitanje, problem kontrole naoružanja je vrlo aktualan ne samo u SAD-u, već i u drugim državama. Iako su u pravilu ovakvi napadi izolirani slučajevi, problem oružja pokazao se trenutno nerješivim, a dosadašnji prijedlozi za ukidanjem ovog prava nisu naišli na odobravanje pojedinih dijelova američkog društva.

3.4.3. PROBLEM POBAČAJA

Pitanje pobačaja i dalje je aktualno te je predmet spora u Sjedinjenim Američkim Državama. Donald Trump se kao pripadnik konzervativne Amerike protivio širokoj dostupnosti pobačaja svim ženama i to je jedan od mnogih argumenata koji se koristio protiv njega u izborima 2016. i 2020. godine. Doda li se tome i njegov odnos prema ženama logično je zaključiti da nije skupio veliku naklonost toga dijela populacije. „Sedamnaest mjeseci nakon što je napustio dužnost, bivši predsjednik Donald Trump u petak je ispunio svoje predizborno obećanje tako što je konzervativna većina na Vrhovnom sudu SAD-a, koju je on dodatno učvrstio, poništila presudu Roe protiv Wadea iz 1973. kojom je legaliziran pobačaj u cijeloj zemlji“ (Tportal, 2022). Dapače, problem pobačaja i njegovi stavovi koje je iznio i prema

pojedininim slavnim ženama, ženama u politici, ali i privatnom životu, navukli su na njegovu političku karijeru svojevrsne mrlje koje je teško ukloniti koliko god politika imala dobar smjer i dobre rezultate. Poput zdravstvenog sustava i kontrole naoružanja, pobačaj koji Donald Trump ne odobrava također je bio kamen spoticanja kojim je navukao gnjev ljevice i udaljio se od idućeg mandata.

3.4.4. PROBLEM MIGRANATA

Republikanski predsjednici poput Geoga W. Busha u novijem su se dobu uspjeli održati zbog zajedničkog neprijatelja kao što je tada bio Afganistan ili Irak i borba protiv terorizma, ali s obzirom na to da svijet postaje sve liberalniji, republikanski i konzervativni predsjednici poput Trumpa sve će teže uspjeti dobiti i održati vlast. Problem migranata, a potom i imigranata u SAD-u još je jedno goruće pitanje oko kojeg se razilaze demokrati i republikanci. Ilegalne migracije su veliki problem s kojim se u posljednjim godinama suočava sve veći broj zemalja. Na području SAD-a mnogo je migranata, pretežito onih iz Južne Amerike ili Meksika koji nastoje na sve načine ući u zemlju u potrazi za boljim životom. Trump nije odobravao ovakav prelazak u SAD te se zalagao za legalan i kontroliran ulazak u zemlju da bi ekonomija i gospodarstvo mogli podnijeti teret priljeva stanovništva. Problem ilegalnih migranata koji neprijavljeni ulaze na teritorij SAD-a u velikom postotku utječu na sivu ekonomiju. Njihovo prebivanje te povećani priljev postaju uteg legalnom funkcioniranju društva u SAD-u. „Jedna uredba omogućuje spajanje migrantskih obitelji koje su američke vlasti razdvojile na granici s Meksikom za vrijeme Trumpa. Taj postupak je bio dio Trumpove „politike nulte tolerancije“ prema ilegalnom useljavanju kojom su migranti trebali biti zastrašeni i odvraćeni od pokušaja ulaska u SAD“ (DW, 2021). Štoviše, iako je donijeta ovakva uredba, ilegalni prelasci preko granice nisu smanjeni, a svojevrsni zid koji je podignut kao fizička barijera između navedenih područja, samo je pojačao netrpeljivost domaćeg stanovništva prema došljacima, kao i smanjenje simpatija prema tada aktualnom američkom predsjedniku.

Sve ove razdjelnice i problemi samo su neke od spornih točaka Trumpove vladavine, ali one su bile očekivane i nisu bile toliko sporne poput krize koja se pojavila 2020. godine. Kriza širenja virusa bolesti COVID-19 koja je cijeli svijet zatekla nespremnim te postigla da se postojeće vlasti održe i učvrste svoju poziciju ili da ih potpuno destabiliziraju u nadi da će nova vlast promijeniti postojeće stanje koje je nepovoljno za sve, okarakterizirana je kao pandemija.

3.5. COVID-19, MEDIJI I ODLAZAK

Kriza uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19 pojavila se nenadano i sa sigurnošću se može tvrditi da nitko nije bio spreman reagirati na izazove koje je „stavila na stol“. Vlade diljem svijeta nisu znale kako kontrolirati građane da zaustave širenje koje je bilo neizbježno u današnjem svijetu koje je zaista jedno veliko „globalno selo“. Sukladno tome, i administracija Donalda Trumpa ostala je zatečena te nije dobro reagirala što je naposljetku u velikoj mjeri utjecalo na kraj ere 45. američkog predsjednika kojega je potom naslijedio Joe Biden. Trumpu se najviše predbacuje reakcija na samom početku širenja virusa kada je smatrao da bolest COVID-19 ne predstavlja opasnost i da ne treba dizati veliku paniku. Upravo ovakav nalog i izjava predsjednika rezultirali su kasnim korištenjem mjera za suzbijanje i to mnogo kasnije nego je to bio slučaj u ostatku svijeta. Pritom uzevši u obzir skupi američki zdravstveni sustav, koji je isključivao određene grupe i zajednice ljudi preko imovinskog cenzusa, lako se može zaključiti zašto su ljudi bili ogorčeni te potom uskratili potporu predsjedniku. Dokazi o lakovjernom sudu predsjednika mogu se pronaći u mnoštvu izjava za medije. Evo primjera jedne takve izjave: „Nestat će, jedno dana kao čudo, samo će nestati“ „Ovo je bilo neočekivano. ... I pogodilo je svijet. I mi smo spremni i radimo jako dobar posao u vezi toga. I nestat će. Samo ostanite mirni. Jednostavno će nestati“ (Reuters, 2020)

Druga stavka koja se u ovoj kriznoj situaciji pojavila kao presudna stvar je cjepivo. Iako u početku nije bio naklonjen istom i smatrao je da nije potrebno, sam predsjednik Trump kasnije ga je primio čime je narušio vjerodostojnost svih svojih prethodnih izjava. „Bivši američki predsjednik otkrio je kako je primio cjepivo protiv bolesti COVID-19, što je izazvalo povike negodovanja iz publike u Dallasu“ (AP news, 2021). Time je pokazao svojim republikanskim biračima da popušta pritisku javnosti i međunarodne zajednice pošto su republikanski birači imali jasan stav o bolesti COVID-19, a stav je taj ili da bolest ne postoji ili da nije toliko opasna kao što ju prikazuju. Nedosljednost i stalne promjene koje su pokolebale njegove stavove o ovim problemima, a time i njegovu administraciju, zapravo su učinile nepovratnu štetu.

Konstantno mijenjanje mišljenja s vrlo oštrim i promjenjivim stavovima koji su označavali dvije krajnosti, utjecali su na završetak njegovog mandata, a potom i na izbore. Koliki je utjecaj pandemija imala na njegov kraj, važno je istaknuti i u prisutnosti medija koji su odigrali ključnu ulogu. Tijekom cijelog trajanja mandata predsjednik Trump napadan je od strane medija koji su uglavnom bili na strani demokrata. Bitka koju je predsjednik Donald Trump vodio s njima već je imala ucrtan kraj: dijelom zbog njegovog karaktera, dijelom zbog političke

opredijeljenosti, a dijelom zbog pogrešaka i afera koje nije uspio zataškati i primiriti. U medijima je predstavljen kao diktator i mrzitelj demokracije. „Prva godina koju je Donald Trump proveo na dužnosti predsjednika pratila je već poznati scenarij. Kao i Alberto Fujimori (bivši peruanski predsjednik), Hugo Chavez (bivši venezuelanski predsjednik) i Redžep Tajip Erdogan (turski predsjednik), novi američki predsjednik mandat je počeo bjesomučnom tiradom protiv svojih protivnika. Medije je nazvao 'neprijateljima američkog naroda', dovodio je u pitanje legitimnost sudaca i velikim gradovima prijetio ukidanjem financiranja iz saveznih izvora“ (Levitsky, Ziblatt, 2020). Ne birajući protivnike, svakim novim istupom i javnim govorom stvarao je još veći broj protivnika s kojima se nije mogao obračunati. Donald Trump nije imao nikakve šanse na izborima 2020. godine.

Ankete koje su uslijedile nakon izbora pokazale su da su građani više glasali protiv njega nego za pobjedu Joe Bidena, koji se ovom prilikom također nije pokazao kao sjajan predsjednik u svom dosadašnjem mandatu. Najbolji pokazatelj ovakvog stanja su ankete koje trenutnu prednost daju upravo Trumpu. „Anketa koju su naručili ovi utjecajni mediji pokazala je da je Biden izrazito nepopularan – ima podršku tek 36% Amerikanaca, najmanje dosad, dok je 56% ispitanika nezadovoljno njime. Anketari su također pitali birače bi li glasali za Trumpa ili Bidena da su izbori danas. Bivši je predsjednik dobio podršku njih 44%, a za trenutačnog bi glasalo 38% njih. Biden zaostaje i za guvernerom Floride Ronom De Santisom (42% prema 37%) bude li on kandidat Republikanske stranke“ (Jutarnji list, 2023).

4. IZBORI ZA PREDsjedNIKA SAD-a 2020. GODINE

4.1. JOSEPH ROBINETTE BIDEN

4.1.1. POLITIČKA KARIJERA

Joe Biden trenutni je i 46. po redu, ujedno i najstariji predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. Njegov mandat započeo je u siječnju 2021. godine i još uvijek traje. Biden je rođen 1942. godine u Scrantonu, Pennsylvania, te je drugi američki predsjednik nakon Johna F. Kennedyja koji se deklarira kao katolik. Za razliku od njegova prethodnika, Joe Biden bio je prilično uzoran i prosječan čovjek kojega nisu pratili skandali, a u načelu je cijeli život radio kao „političar“. Po završetku studija prava kratko je radio kao pravnik dok nije postao član Demokratske stranke. „Joe Biden je u američkom političkom životu prisutan već pola stoljeća te se, stavljajući naglasak na svoje iskustvo u politici, nastoji pokazati kao čvrsta i stabilna ruka u vremenu punom nesigurnosti“ (Dnevnik, 2020).

Političku karijeru započeo je 1972. godine u državi Delaware gdje je i bio izabran za senatora te države, dužnost koju je obnašao 36 godina. Tijekom svojih senatorskih godina iskazao se kao poznavalac vanjske politike i međunarodnih odnosa te se zalagao za smanjenje nuklearnog arsenala, prekide raznih sukoba koji su se događali krajem 20. i početkom 21. stoljeća, borbu protiv terorizma i rješavanje posthladnoratovskih problema diljem svijeta kao na primjer raspad SSSR-a i stvaranje novih država te širenja terorizma sa Bliskog Istoka gdje su 2001. godine stradali tornjevi World Trade Centra (WTC).

Nakon što je Barack Obama 2008. godine postao predsjednik SAD-a, izabrao je upravo Bidena za svog potpredsjednika. Zajedno su osvojili dva mandata za čelne ljude Sjedinjenih Američkih Država i obnašali svoje dužnosti do isteka 2016. godine. Obama je bio izrazito voljen predsjednik što je Bidenu svakako pomoglo da osvoji mandat protiv Trumpa u svojoj kampanji za predsjednika SAD-a 2020. godine. Kao Obamin potpredsjednik bavio se određenim problemima, koje nije zanemario niti u svojem mandatu. I dalje nastoji provoditi određene programe poput Obamacarea kojega je Trump ukinuo. „Obamu je u Bijelu kuću pozvao sâm Biden kako bi se proslavila 12 godišnjica potpisivanja njegovog zakona o zdravstvenoj skrbi, popularno nazvanog 'Obamacare'. Obamin povratak u Bijelu kuću organiziran je da demokratima podigne moral uoči skorašnjih izbora za Kongres, jer u anketama stranka ne stoji baš najbolje“ (Jutarnji list, 2022).

Politika koju Biden zastupa bitno se razlikuje od njegovog prethodnika, a vrlo je slična Obaminoj. Nešto više o obilježjima Bidenova mandata koji utječu na njegovu popularnost i karakteriziraju njegov rad predsjednika najmoćnije i najutjecajnije države na svijetu prikazano je u sljedećem poglavlju.

4.2. OBILJEŽJA BIDENOVA MANDATA

Dolaskom na vlast Donald Trump je 2016. godine krenuo mijenjati ono što je Obama gradio svoja dva prethodna mandata, a Joe Biden je 2020. godine dolaskom na vlast krenuo po mišljenju demokrata sanirati ono što je Trump promijenio. Biden je počeo ponovno otvarati SAD prema svijetu kako bi mu vratili ulogu globalnog policajca i predvodnika zapadnih demokratskih zemalja, odnosno nastojao je i trenutno nastoji realizirati ideju za koju demokrati smatraju da je ispravna, odnosno da je SAD taj koji treba održavati svjetski mir i svjetski poredak. Mnogi mu zamjeraju njegovo psihofizičko stanje i medijske istupe koji pokazuju kako predsjednik ima problema sa zdravljem i dovodi se u pitanje njegova sposobnost vođenja države. Od Trumpa je naslijedio bolest COVID-19, koja je također obilježila početak njegova mandata te kaotično povlačenje iz Afganistana gdje je SAD pokazao apsolutnu nemoć u kontroliranju situacije u udaljenom dijelu svijeta s kojim se bore još od 2001. godine. „Povlačenje američkih vojnika i talibansko preuzimanje vlasti gurnuli su Afganistan u kaos i pokazali potpuno krive procjene Washingtona. SAD je proigrao svoju vjerodostojnost, smatra Ines Pohl“ (DW, 2021). Ipak, pravi ispit za Bidenov mandat krenuo je 2022. godine kada je Rusija napala Ukrajinu i svijet gurnula na rub rata.

Korištenjem komparativne analize usporedit ćemo sljedeće dijelove Bidenove i Trumpove politike:

- a) odnos prema vanjskoj politici i rješavanje sukoba u svijetu, u ovom slučaju povlačenje iz Afganistana i rat u Ukrajini,
- b) kontrola naoružanja kojoj se pridaje sve više važnosti nakon sve češćih pucnjava u školama,
- c) pobačaj i prava žena u modernom svijetu,
- d) zdravstveni sustav,
- e) migranti i problematika ilegalnih useljenika u SAD,
- f) COVID kriza i zdravstveno stanje predsjednika Bidena.

4.3. POVLAČENJE IZ AFGANISTANA I RAT U UKRAJINI

4.3.1. POVLAČENJE IZ AFGANISTANA

Izreka kaže da je povijest ratovanja povijest čovječanstva. Ratovi su oduvijek bili ključne odrednice u povijesti i događaji koji su pisali prošlost, sadašnjost i budućnost. Ako je povijest čovječanstva povijest ratovanja to se svakako mora primijeniti na Sjedinjene Američke Države koje su trenutno najsnažnija vojna sila u svijetu. U zadnjih stotinjak godina SAD odrađuje ulogu „globalnog policajca“ te se nameće kao lider u gotovo svim poljima bitnim za međunarodnu zajednicu. Uloga SAD-a kao globalnog policajca uvelike podrazumijeva razjašnjavanje situacije u Afganistanu te početak rata u Ukrajini koji trenutno utječe na stanje u cijelome svijetu. Od SAD-a kao globalnog lidera očekuje se intervencija u svjetskim sukobima jer posjeduju ekonomsku i vojnu moć koja može napraviti promjenu. Predsjednici SAD-a su stoga izrazito važni jer o njihovim svjetonazorima ovisi stupanj uključenosti u svjetska događanja i sukobe što naposljetku može izazvati podršku ili negodovanje javnosti. Neuspješno vođenje sukoba predsjednika može koštati mandata ili s druge strane ako se pokaže kao sposoban donositi prave odluke, može mu dakako osigurati novi mandat i osigurati afinitet birača. Cilj ovoga poglavlja je analizirati dva velika sukoba i njihov utjecaj na trenutnog predsjednika SAD-a kako bismo dobili uvid u njegovu sposobnost donošenja pravih odluka. „Tek je 2020. postignut kontroverzni sporazum između SAD-a i Talibana, prema kojem je SAD-a najavio povlačenje, a Talibani su se odrekli ISIL-a i Al-Qaide. Proces povlačenja se tijekom kolovoza 2021. pretvorio u humanitarnu krizu, koju su pojačali i teroristički napadi ISIL-a. Uglavnom, sada kada su Talibani ponovo ovladali Afganistanom, postavlja se pitanje hoće li uništenu baštinu obnavljati upravo oni koji su je tako revno rušili?!“ (Bogešić, Sloković, 2022).

Sukob u Afganistanu obilježio je 21. stoljeće. Nakon rušenja tornjeva WTC-a u New Yorku 2001. godine predsjednik George W. Bush pokrenuo je napad na talibane u Afganistanu, čime je obilježio početak dvadesetogodišnjeg rata u kojem su naposljetku pobijedili talibani. „Rat u Afganistanu pokrenuo je američki predsjednik George W. Bush, a podržala ga je većina Amerikanaca nakon terorističkih napada 11. rujna 2001. I predsjednici Barack Obama i Donald Trump željeli su prekinuti sudjelovanje SAD-a u sukobu, ali nisu uspjeli“ (Jutarnji list, 2021).

Nakon 20 godina mukotrpnog ratovanja koje je obilježilo mnoštvo ljudskih žrtava i gubitak ogromne količine materijalnih sredstava talibani su naposljetku pobijedili. Na samom kraju rat je izgubio svoj smisao. Besmislenost situacije vidljiva je čak i 31. kolovoza 2021.

godine kada je američki predsjednik Joe Biden povukao snage iz Afganistana. Talibani su se vratili na vlast, stanovništvo je pokušavalo pobjeći na sve moguće načine, a SAD i međunarodna zajednica su imali pune ruke posla. Aktualni američki predsjednik Biden tada je izjavio: „Ako danas imate 20 godina, ne poznajete Ameriku u miru“. (Radio Slobodna Evropa, 2021).

Rat u Afganistanu vodio se u mandatima četvorice američkih predsjednika: Georgea W. Busha, Baracka Obame, Donalda Trumpa i naposljetku Joea Bidena.

Završetak svakog rata pozitivna je stvar i tome treba težiti svaki državnik koji je na vlasti kako bi osigurao podršku svoga naroda, no ipak pogledamo li kako je sporni rat završio i koja je bila njegova cijena tada se nameće pitanje je li završio onako kako je trebao završiti?

Cijena rata nije određiva tijekom njegovog odvijanja, već nakon njegovog završetka kada se kao posljedice mogu uzeti u obzir određeni segmenti: upravni, financijski, društveni, ekonomski, socijalni, ali i osobni. Osim materijalne i financijske okosnice svakoga rata, najupečatljiviji segment je ljudski faktor koji daje svoj obol u pripremi rata, njegovom izvršenju, ali i posljedičnim akcijama koje on nosi. „Tokom dvadeset godina rata u Afganistanu živote će izgubiti najmanje 66.000 afganistanskih vojnika. Ubijeno je i više od 48.000 civila, a najmanje 75.000 osoba je ranjeno, navodi Specijalni generalni inspektor za obnovu Afganistana (SIGAR) uz pojašnjenje su obje brojke vjerojatno podcijenjene. U 20 godina rata živote će izgubiti 2.455 američkih vojnika, 1.144 pripadnika savezničkih zemalja. U dvije decenije rata, Amerika će promijeniti četiri predsjednika. Rat je ostavio oko 5,5 miliona interno raseljenih osoba, a samo ove godine raseljeno je više od pola miliona stanovnika pokazuju podaci Ujedinjenih nacija. Kada je u pitanju potrošnja, američka vlada potrošila je 145 milijardi dolara u pokušaju ponovne izgradnje Afganistana, sigurnosnih snaga zemlje, građanskih institucija, ekonomije i društva, navodi SIGAR. Pored toga, potrošili su 837 milijardi na borbe“ (Radio slobodna Evropa, 2021).

Vratimo li se na početak rada možemo uočiti kako je „misao vodilja“ Demokratske stranke ta da SAD mora biti prisutan u vanjskoj politici i koristiti svoj utjecaj kako bi širio demokraciju i smanjio broj nedemokratskih zemalja u svijetu u kojima ljudi žive u katastrofalnim uvjetima. Od samog početka sama strategija nije bila dobro kreirana pri pristupanju problemu Afganistana. „Dobar dio analitičara smatra da će debakl nakon povlačenja američkih snaga iz zemlje nesumnjivo oslabiti američki položaj na globalnoj pozornici“ (Večernji list, 2021).

Ipak, rat je završio i kao što neki tvrde zaustavljeno je nepotrebno trošenje ljudskih i materijalnih resursa što je ključna stavka u obrani Bidenove odluke o povlačenju snaga. „Završili smo jednu od najvećih zračnih evakuacija u historiji. Taj broj je više nego dvostruko veći od onog koji su eksperti navodili da je moguć. Nijedna nacija nije učinila nešto takvo u historiji“, rekao je Biden obraćajući se iz Bijele kuće“ (Aljazeera, 2021).

Rat u Afganistanu napravio je veliku štetu američkoj vanjskoj politici i njezinom nastojanju da bude globalni lider. Situaciju možemo usporediti s povlačenjem SAD-a iz rata u Vijetnamu i potom iz Koreje davne 1953. godine. Usprkos tomu, SAD i njegova vojna sila ostali su kamen temeljac svjetskog mira. „U čitavom svijetu, a posebno u Sjedinjenim Državama, danas se intenzivno raspravlja i svađa oko posljedica koje su se rasplamsale tijekom hitnog uklanjanja svih američkih snaga iz Afganistana, koje je američki predsjednik Joe Biden iznenada najavio 16. kolovoza“ (Obućina, 2021). Rat u Ukrajini jedna je u nizu katastrofa koja potresa svijet u zadnjih par godina. Međunarodna zajednica na čelu sa Sjedinjenim Američkim Državama opet nije uspjela odgovoriti na zadane izazove. Pa ipak, američke obavještajne službe predviđale su rat, no ovakva predviđanja nisu shvaćena dovoljno ozbiljno od vrhovnih institucija. „Postoje danas dvije velike nacije u svijetu koje, čini se, smjeraju istom cilju iako polaze s različitih točaka. Mislim na Ruse i Amerikance... Njihova polazišta su različita i njihovi pravci nisu isti, ali svaki od njih kao da je naznačen voljom nebesa da kroji sudbinu polovice globusa, de Tocquevilleova je misao...“ (Vukadinović, 2008).

Rat u Ukrajini započeo je za vrijeme predsjedništva Joea Bidena, i to može biti puka slučajnost ili kako u američkim medijima tvrdi Donald Trump, to je pokazatelj slabosti vodstva trenutnog američkog predsjednika. „Republikanac kojeg su mnogi kritizirali da održava suviše bliske odnose s Putinom i Rusima ranije je rusku invaziju nazvao „holokaustom“, piše američki medij The Hill. Trump je kasnije ponovio da Rusija ne bi napala Ukrajinu da je on i dalje predsjednik“ (Večernji list, 2022).

Stav SAD-a i međunarodne zajednice, a ujedno i Bidena i njegove administracije, predstavlja Rusiju kao apsolutnog agresora u kojemu sva odgovornost za rat pripada isključivo jednoj osobi – Vladimiru Putinu. Sankcije koje je SAD nametnuo Rusiji, pomoć Ukrajini i naoružavanje ukrajinskih vojnika, demoniziranje Putina i dizanje predsjednika Ukrajine Volodimira Zelenskog na pijedestal, izazvali su ponovno i pojačano polariziranje međunarodne zajednice gdje bi nažalost Zapad, odnosno SAD mogao izvući deblji kraj. Drugorazredne zemlje koje su po pitanju moći uvijek bile slabije zbog svoje razjedinjenosti, kao što su trenutne članice BRICS-a (Brazil, Rusija, Indija, Kina, Južno Afrička Republika) i bogate zemlje

arapskog svijeta kao što je to recimo Saudijska Arabija, počele su surađivati s Rusijom. U tim savezima vide priliku za poboljšavanje svojeg mjesta u svijetu te micanje iz ralja uvjetovane demokracije koju nameće Zapad. „Kina i Rusija dobri su susjedi i pouzdani partneri, rekao je kineski predsjednik Xi Jinping u ponedjeljak nakon što je stigao u Moskvu u državni posjet svom prijatelju, ruskom lideru Vladimiru Putinu. - Kina je spremna, zajedno s Rusijom, čuvati svjetski poredak utemeljen na međunarodnom pravu“ (Večernji list, 2023).

„Rusija je pretekla Saudijsku Arabiju kao najveći dobavljač nafte u Kinu u prva dva mjeseca 2023. godine, prema podacima kineske vlade, pošto su kupili sankcionisanu rusku naftu uz velike popuste.“ (Klix, 2023)

Sagledamo li cjelokupnu situaciju Sjedinjene Američke Države čeka turbulentna budućnost na čelu sa Bidenom. Rat je jednostavno obilježio njegov mandat, a on se u cjelokupnoj situaciji nije nametnuo kao pravi vođa koji kontrolira situaciju. Također SAD se trenutno nalazi u teškoj situaciji u kojoj treba zadržati prevlast u međunarodnom okruženju i polaritet moći koji predstavlja. „Raspad onoga što jedni zovu imperijem, a drugi hegemonijom mogao bi dovesti u pitanje ne samo vodeću ulogu Amerike nego i republikanski, demokratski i slobodarski karakter njezina unutrašnjeg uređenja“ (Kovačević, 2016).

4.4. ZDRAVSTVENI SUSTAV, POBAČAJ, KONTROLA ORUŽJA I IMIGRANTI

Osim što mora rješavati ideološke podjele, a glavna podjela je upravo između konzervativnih republikanaca i liberalnih demokrata, koji pod svaku cijenu nastoje nametnuti svoje stavove američkom društvu, osnovni problemi koje SAD ima odnose se na pitanja zdravstvenog sustava, kontrole naoružanja, pobačaja, migranata, ali i pitanja nacionalnih i seksualnih manjina čije teme kontroliraju američki javni život. Uloga predsjednika pretpostavlja balansiranje između ovakvih oprečnih stavova i sustava. „U svom prvom govoru kao kandidat za predsjednika, Joe Biden je jasno obznanio svoje namjere da premosti duboke i gorke podjele u američkom društvu. Zakleo se da će gledati dalje od crvenih i plavih, te da će odbaciti grubu retoriku koja karakterizira debate kandidata za predsjednika“ (Pew Research Centar, 2020).

4.4.1. ZDRAVSTVENI SUSTAV

Pogled demokrata na zdravstveni sustav SAD-a jedna je od ključnih tema koja je oprečna idejama republikanaca. Republikanci, koji se zalažu za privatizaciju i zdravstvo koje bi trebalo biti dostupno svakome tko ga može platiti, nikako se ne slažu s idejom zdravstvenog sustava koje bi trebalo nalikovati zdravstvenom sustavu europskih zemalja, odnosno dostupnosti svima kroz poreze i intervenciju države.

Nakon što su Trump i njegova administracija nastojali ukinuti Zakon o zdravstvenom osiguranju Obamacare, koji je uveden za vrijeme predsjednika Baracka Obame, Biden ga je pokušao revitalizirati i poboljšati kako bi zdravstvenu pomoć učinio dostupnom svima što je naposljetku jedna od ideja vodilja njegovoga mandata. „Britanska agencija dodaje da su se Republikanci dugo trudili da unište Obamin zdravstveni zakon, kritizirajući troškove i kvalitetu zdravstvene njege, kao i velika ulaganja vlade u zdravstveni biro. Biden bi mogao otvoriti zdravstveni biro već u četvrtak, jer mu je cilj da Amerikanci koji su izgubili zdravstveno osiguranje što prije budu “pokriveni” tokom pandemije korona virusa“ (Aljazeera, 2021).

Zdravstveni sustav vrlo je kompleksan problem, s obzirom da se u oba slučaja, bilo zdravstvo javno ili privatno, gubi na određenim dijelovima toga sustava. Privatiziramo li zdravstvo ono postaje kvalitetnije jer se javlja kompetencija na tržištu koja najčešće urodi poboljšanjem zdravstvenih usluga, gdje pacijenti mogu jednostavno odlaziti u zdravstvene ustanove koje pružaju bolje usluge. S druge strane zdravstvo tada postaje skupo jer je to usluga koju apsolutno svi koriste pa stoga cijena usluga može dosegnuti ekstremno visoke vrijednosti. Kvalitetan zdravstveni sustav neizbježan je i potreban svima, a u slučaju potrebe ljudi su spremni platiti bilo koju cijenu. Bude li pak zdravstvo javno i svima dostupno tada mu pada kvaliteta usluge, a građani će potražiti kvalitetniju uslugu u privatnim zdravstvenim ustanovama koje mogu pružiti adekvatniju skrb. Zaključak je da je najbolja opcija uvijek kompromis, gdje je omjer privatnog i javnog zdravstva podijeljen pa dostupnost i urgentnost ovisi o pojedincu koji to može ili ne može platiti.

4.4.2. POBAČAJ

Uz pitanje zdravstva u SAD-u vrlo je sporno i aktualno pitanje pobačaja – teme koja izaziva brojne polemike i vrlo lako uzburka američku javnost. „U SAD-u prije godine 1965. svih pedeset država smatrale su pobačaj u svim stupnjevima trudnoće kažnjivim djelom. To je

odražavalo mišljenje većine Amerikanaca da je pobačaj zlo djelo protiv ljudskog života“ (Burnside, 1999).

Naravno posebne stavove o ovome pitanju imaju i republikanci i demokrati. Dok se republikanci zajedno sa Trumpom uglavnom zalažu za to da pobačaj treba ograničiti ili čak zabraniti, demokrati i konkretno predsjednik Biden, zalažu se da pobačaj treba postati dostupan svima koji ga trebaju. „Američki predsjednik Joe Biden izjavio je da u SAD-u, sve dok ga on vodi, pobačaj neće biti zabranjen i potpisao je izvršnu uredbu o zaštiti pobačaja, pristupa pobačaju i kontracepciji, prenose agencije“ (HRT, 2022). Stanovnici SAD na krilima liberalne ljevice, uz vodstvo Bidena, nastoje omogućiti pobačaj bez posljedica za svakoga tko ga zatraži u neograničenom broju puta čime slijede svoju misao vodilju apsolutne slobode koja često zalazi u vode anarhije. Iako Joe Biden nastoji omogućiti ženama pravo na pobačaj, Vrhovni sud je u svibnju 2022. godine uskratio ženama to pravo što je izazvalo burne prosvjede i negodovanje velikog dijela stanovništva SAD-a. Kako bi doskočio tome, Biden je pozvao ljude da izađu na birališta jer kako on tvrdi to je jedini način da se smjeni konzervativna većina Vrhovnog suda i Kongresa. Pitanje pobačaja tako ostaje još jedno ne posve razriješeno pitanje koje će još dugo vremena dijeliti stanovnike SAD-a. Zasiurno će ostati i jedna od glavnih tema sukoba Republikanske i Demokratske stranke te biti jedno od ključnih pitanja na predstojećim predsjedničkim izborima u SAD-u 2024. godini.

4.4.3. KONTROLA ORUŽJA

Uz to što Trump i Biden imaju različite poglede na zdravstvo, isto tako imaju različite poglede po pitanju posjedovanja oružja u SAD-u, koje nažalost uzima mnoštvo života svake godine u toj državi. „Za 2021. dostupni su najnoviji potpuni podaci koji govore da je u SAD-u zbog oružja stradalo 48 830 ljudi, kako tvrdi CDC (Centar za kontrolu i prevenciju bolesti).“ (Pew Research Centar, 2023). Zbog stalnog protoka informacija i dostupnosti sadržaja Sjedinjene Američke Države nemoguće je zamisliti bez oružja, masovnih pucnjava, velike stope kriminala i svih ostalih pratećih tema. „Pravo na držanje i nošenje oružja“ jedno je od osnovnih prava svakog državljanina SAD-a. To je zapisano u Drugom amandmanu Ustava SAD-a koji glasi: „dobro regulirana milicija, s obzirom da je nužna za slobodu države“ uvijek imati pravo „držati i nositi oružje.“ Slične provizije postoje u zakonima većine američkih saveznih država“ (Povijest, 2023).

Joe Biden se zbog ovoga razloga može vrlo teško boriti protiv zapisa u američkom ustavu jer i dalje velik dio građana smatra da im je oružje prijeko potrebno za samoobranu. Ono što bi moglo stati na kraj tome su konstantne masovne pucnjave u američkim školama koje izazivaju zgražanje cijeloga svijeta, ali opet s druge strane, većina zločina počinjena je od osoba koje su legalno posjedovale oružje. Ipak, Biden se odlučno uhvatio u koštac sa ovim gorućim problemom i nastoji učiniti sve što je u njegovoj moći kako bi tome stao na kraj.

„Američki predsjednik Joe Biden donio je u utorak uredbu kojom se pojačavaju provjere kupaca vatrenog oružja, najstrožu mjeru koju predsjednik može donijeti bez Kongresa“ (tportal.hr, 2023). Zastupnički dom koji predvode republikanci trenutno onemogućava Bidenu da učini nešto više po tom pitanju tako da je cjelokupna situacija vrlo neizvjesna, a samo budućnost može pokazati što će građani SAD-a po tom pitanju odlučiti kako bi svoju zemlju učinili sigurnom.

4.4.4. MIGRANTI

Tema migranata i migracija vrlo je kompleksna. Promatrajući različite razloge i čimbenike migracija dolazimo do kompleksnosti ne samo samih migracija, već i prilagodbe koju migranti donose sa sobom. Sjedinjene Američke Države nastale su upravo na temelju miješanja potomaka migranata iz Europe. Republikanski dio Amerike najviše muči pitanje ilegalnih migranata iz Meksika, ali i onih s prostora Južne Amerike koji se nastoje domoći SAD-a u potrazi za boljim životom. „Takva je situacija svakodnevna u Ciudadu Juarezu i na drugim dijelovima meksičko-američke granice koju je predsjednik Biden posjetio prvi put u dvije godine svog mandata. Niz Venezuelaca, Kubanaca, Nikaragvanaca i Haićana, neki od njih s djecom na rukama, ušli su na meksički teritorij pošto su prešli most između dviju zemalja, javlja novinar AFP-a s rijeke Rio Bravo (koju u SAD-u nazivaju Rio Grande)“ (tportal.hr, 2023).

Kako je Trumpova administracija poduzela dosta restriktivne mjere protiv migranata, posao sadašnjeg predsjednika Bidena je ukinuti stavove i odredbe kako bi ponovno otvorio granice i omogućio pristup migrantima. Upravo ovakva odredba predstavlja potencijalni problem zemlji u kojoj se nalazi iznimno velik broj ilegalnih migranata. „U SAD-u boravi ilegalno oko jedanaest milijuna Latinoamerikanaca. Njihov broj SAD pokušava smanjiti deportiranjem i onemogućivanjem prelaska granice SAD-a i Meksika“ (Kos-Stanišić, 2019).

Trump je pokušao riješiti problem ilegalnih migranata sa svojom politikom nulte tolerancije, ali Biden je ukinuo taj zakon i nastoji omogućiti prelazak granice istima. Problem koji predstavljaju ilegalni migranti između ostaloga donosi i posljedicu pojačanog kriminala jer isti nemaju stabilan izvor prihoda i žive u siromaštvu. Spomenuto proizlazi iz činjenice da se upravo ovakve zajednice i grupe ljudi vrlo teško mogu zaposliti i mirno živjeti u SAD-u pošto nisu građani te države. Uz to što se bave kriminalom postoji i problem grupiranja u bande koje uglavnom svoje aktivnosti temelje na distribuciji i proizvodnji droge. Iako im Joe Biden sa svojom demokratskom vladom nastoji pomoć, mala je vjerojatnost da će se uspjeti riješiti problem koji veliki priljev ljudi ilegalnim načinom prelaska granice nosi sa sobom.

4.5. COVID-19 I ODMAKLA DOB PREDsjedNIKA

Mandat predsjednika Bidena započeo je i obilježen pandemijom COVID-19 za koju nitko nije mogao predvidjeti okvirno vremensko razdoblje trajanja. Naposljetku, pandemija je ostala samo kratka crtica povijesti koja je obilježila 21. stoljeće. Uspoređujući odnos administracija i izjava u medijima tijekom vlasti Donalda Trumpa i Joea Bidena, pandemija bolesti COVID-19 ne predstavlja toliki problem za predsjednika Bidena jer je cijela situacija postala sporedna. Prilikom dolaska na vlast, Biden je već bio upoznat s pandemijom, stanjem u svijetu, reakcijama liječnika i zdravstvenog sustava, a korištenjem cjepiva još više se smanjila napetost i panika među stanovništvom. Također, nestao je i pritisak prema cijepljenju, a svijet je počeo normalno funkcionirati bez zaustavljanja događanja.

Ipak, Biden je preuzeo mandat u vrijeme kada je pandemija harala svijetom pa u svrhu usporedbe sa Donaldom Trumpom možemo analizirati kako je američki predsjednik izašao na kraj sa time. Za razliku od svojih republikanskih protivnika demokrati su se uglavnom zalagali za cijepljenje i nošenje maske jer su smatrali da će na taj način ostati sigurni od bolesti. Pošto je predsjednikova stranka bila veliki pobornik cijepljenja i smatrali su da je to način da se riješe bolesti COVID-19, sam predsjednik se cijepio čak četiri puta kako bi uvjerio svoje građane da je to ispravna odluka. „Predsjednik SAD-a Joe Biden pred kamerama je primio četvrtu dozu cjepiva protiv koronavirusa nakon što je službeno odobrena u njegovoj zemlji“ (Dnevnik.hr, 2022). Biden je prebolio koronu nekoliko puta, ali uz mnogo blaže simptome pa bolest na njega nije ostavila nikakvih posljedica. Isto tako

nekoliko mjeseci nakon toga objavio je da je pandemija COVID-19 završila čime se svijet mogao vratiti u normalu. „Američki predsjednik Joe Biden kazao je da je pandemija COVID-19 završila, u intervjuu za CBS koji je emitiran u nedjelju navečer“ (HRT, 2022).

U svrhu rješavanja problematike vezane za nastanak bolesti također je skinuo oznaku tajnosti sa dokumenata vezanih za pandemiju kako bi se otkrilo kako je do svega došlo s ciljem da se nešto slično više nikada ne ponovi. „Američki predsjednik Joe Biden priopćio je u ponedjeljak da je potpisao zakon koji omogućuje skidanje oznake tajnosti s dokumenata o nastanku pandemije COVID-19 koja se iz Kine proširila svijetom“ (Jutarnji list, 2022).

Prema ovim informacijama možemo vidjeti kako je predsjednik Biden žestoko radio na rješavanju krize kroz nastojanja da uvede obavezno cijepljenje, medijski je promovirao cjepivo i na posljetku učinio ga je dostupnoga svima. No ipak, nakon svih Bidenovih napora i borbe protiv bolesti COVID-19 i nakon što je kriza riješena, ispostavilo se da su republikanci cijelo vrijeme bili u pravu smatrajući kako je cijela kriza prenapuhana. Ovakav odnos javnosti mogao bi biti jedna od ključnih odrednica na idućim izborima jer je pandemija uzrokovala ljudske te materijalne i financijske gubitke čije se posljedice još osjećaju. Ljudi su izgubili domove, poslove, uštedevine i ostala materijalna sredstva pri čemu se dobar dio života radikalno promijenio. Na izborima 2024. godine bit će zanimljivo pratiti reakciju birača te ključnu ulogu medija u kreiranju javnog mijenja. Ova tema svakako može utjecati pri stvaranju pozitivnih ishoda narednih izbora, a svaki političar ostvarit će određene napore kako bi imao dobre odnos s medijima koji su ključni u dobivanju potpore građana.

I naposljetku, kako su mediji bili odgovorni za Trumpov odlazak, tako će životna dob i zdravstveno stanje predsjednika Bidena imati veliki utjecaj na idućim izborima, ako ne i ključan. Tijekom javnih istupa i obraćanja Joe Biden je zbog svoje podmakle životne dobi imao više pogrešaka i prijestupa koji nemaju pokrića. Biden na skupovima često izgleda zbunjeno ili dezorijentirano, što ne ulijeva povjerenje građanima SAD-a o racionalnosti i oštroumnosti predsjednika koji bi trebao voditi jednu od vodećih i država svijeta. Dakako, to je također i 'oružje' republikancima koji će sigurno ovakve adute iskoristiti na idućim izborima protiv kandidata Demokratske stranke. Donald Trump je u svojim obraćanjima medijima već istaknuo i obećao kandidaturu, što utječe i na popularnost trenutnog predsjednika. Primjeri sljedećih izjava iz medija o zdravstvenom stanju mogu utjecati na izbore:

- a) „Kamere su američkog predsjednika Joea Bidena ponovno uhvatile malo zbunjenog, a društvene mreže su spremno čekale pa se video brzo proširio internetom“ (Jutarnji list, 2022).
- b) „Američki predsjednik Joe Biden održao je govor na konferenciji Globalnog fonda u New Yorku, a nakon toga nije znao kako sići s pozornice. Snimka toga je postala viralni hit.“ (Večernji list, 2022)
- c) „Američki predsjednik Joe Biden triput je posrnuo penjući se do predsjedničkog zrakoplova Air Force One u petak. Pao je na lijevo koljeno, držeći se desnom rukom za ogradu stepenica. Predsjednik se spotaknuo otprilike na polovini stepenica koje vode do ulaza u zrakoplov“ (Jutarnji list, 2021).

Primjeri poput ovih dokazuju da ovo više nisu izolirani slučajevi nego opetovani događaji koji se prečesto ponavljaju. Zdravstveno stanje predsjednika Joe Bidena bit će jedna od ključnih odrednica na idućim izborima za predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, isto kao što su izjave i ponašanje bivšeg predsjednika Donalda Trumpa utjecale na njegov ponovni reizbor na mjesto predsjednika.

5. ZAKLJUČAK

Funkcija predsjednika Sjedinjenih Američkih Država možda je najodgovornija koju neki pojedinac može obnašati jer je SAD trenutno najmoćnija sila svijeta čije se politike odražavaju na cjelokupnu međunarodnu zajednicu. Veliku ulogu u političkim kretanjima u SAD-u određuje i činjenica pripadnosti Demokratskoj ili Republikanskoj stranci. „Činjenica, što su unutar obje stranke zastupani divergentni interesi, dovodi do toga da prosječni građanin uopće ne uočava da postoji bilo kakva razlika među strankama“ (Đanković, 1964).

U mandatu Donalda Trumpa bile su prisutne mnoge loše politike koje očigledno nisu odgovarale biračima, što ga je naposljetku i koštalo mandata. Njegovog nasljednika Bidena također nisu zaobišli gafovi i skandali čije ćemo rezultate i posljedice tek moći vidjeti iduće godine. Uglavnom, kako bi bilo moguće predvidjeti rezultate narednih predsjedničkih izbora u SAD-u postavlja se nekoliko temeljnih pitanja: jesu li demokrati i republikanci uistinu toliko različiti, što ih dijeli i jesu li za poraz na izborim krivi konkretni događaji, koji su nepredvidivi i s velikim posljedicama, odnosno oni na koje se ne može utjecati, ili ustaljeni svjetonazori dviju stranaka čiji pristaše ne žele i ne mogu razumjeti suprotnu stranu.

Odnos građana prema kontroli naoružanja, zdravstvenom sustavu, pobačaju, migrantima i pravima seksualnih i nacionalnih manjina nešto je što će uvijek polarizirati američko društvo i nešto s čime se suprotna strana nikako neće slagati ma tko god bio na vlasti. Bez konkretnih događaja i odrednica mandata ne smatram da ovi ustaljeni svjetonazori, ma koliko god definirali demokrate i republikance, bitno utječu na izbore i način vođenja države jer će se ti svjetonazori uvijek razlikovati i suprotna strana nikad neće razumjeti svoje protivnike na političkoj sceni. Ti svjetonazori predstavljaju osobna uvjerenja i apsolutno svatko ima mišljenje o njima, bilo to pitanje pobačaja, seksualne opredijeljenosti, kontrole naoružanja, migranata i općenito o odnosu države prema pojedincu, na što se naposljetku i sve ovo svodi. Predsjednik SAD-a stoga mora biti dovoljno mudar kako bi pronašao ravnotežu među suprotstavljenim stranama što Trump nije uspio, a ni predsjednik Biden nije na tom tragu.

Zdravstveni sustav uvijek će biti različito gledan od strane onih koji si ga mogu priuštiti i onih koji ne mogu. Dio građana koji je financijski stabilan može si priuštiti adekvatnu zdravstvenu skrb i ne želi plaćati nešto što ne koristi, a onaj tko je u potrebi samo želi da mu se pruži potrebna zdravstvena skrb bez obzira od kuda novac dolazi. Pitanje pobačaja koje dijeli konzervativne Amerikance od liberalnih, isto je nešto što ovisi o sekularnosti države i religije

jer je pravo pobačaja etično i moralno pitanje koje se tiče svih žena pa i muškaraca. Opravdanost pobačaja također je još jedno u nizu teških pitanja s kojim će se građani SAD-a još dugo boriti prije nego li se nađe optimalno rješenje jer se sve svodi na to imaju li građani apsolutnu slobodu upravljati svojim tijelima ili država opet ima odgovornost nametnuti svojim građanima „ono što je ispravno“ po mišljenju većine. Pravo na oružje koje je zapisano u ustavu nešto je čega će se stariji i konzervativniji građani SAD-a teško odreći. Koliko god pucnjava u školama bilo i koliko god ljudi nastradalo, opet je teško zaključiti hoće li država biti sigurnija ako se pravo posjedovanja oružja za samoobranu uzme i onim građanima koji se ne bave kriminalom i koji nisu odgovorni za zločine u svojoj zemlji, a važno je naglasiti da se velika većina masovnih pucnjava odvija sa ionako ilegalno posjedovanim oružjem. I na kraju migranti i prava nacionalnih i seksualnih manjina, koja trenutno možda uz rasna pitanja imaju ogroman odjek u SAD-u, gdje je u sve uključena i policijska brutalnost, je također nešto sa čime se predsjednici moraju nositi. Pitanje sigurnosti granica različito je kod obje strane jer se demokrati zalažu za slobodnije granice dok republikanci nastoje granice zatvoriti i postrožiti ulazak migrantima koji u potrazi za boljim životom ulaze u državu. Ljudska prava su neupitna kod obje strane, ali opet tu dolazi do čestih neslaganja među građanima jer je teško zadovoljiti obje strane po pitanju slobode govora i dodatnih prava koja manjine nastoje postići.

Sve u svemu neslaganja po ovim pitanja nešto su što već dugi niz godina dijeli američke građane i dijelit će ih iz zasigurno i u budućnosti te ona nisu ključna odrednica u odlučivanju izbora, iako su glavna i temeljna razdjelnica između Republikanske i Demokratske stranke u današnjem svijetu. Razlike u svjetonazorima predsjednika ne predstavljaju njihovu sposobnost donošenja pravih odluka i rješavanju kriza jer ne postoji univerzalno načelo koje može tvrditi da je nešto ispravno. Ključne odrednice koje ruše ili dobivaju mandate veliki su događaji poput afera, kao što je bio Watergate, rušenje tornjeva WTC-a, rat u Ukrajini, pandemija COVID-19 i mnogi drugi događaji koji su oblikovali svijet koji danas poznajemo. To su odrednice koje su bitne u cijelom svijetu, a ne samo u SAD-u. Ako su Trumpa uništile Corona kriza i njegov skandalozni privatni život, Bidenov bi mandat tada mogao odlučiti rat u Ukrajini i njegovo zdravstveno stanje. Uglavnom, idući izbori u SAD-u uvelike će ovisiti o stanju rata u Ukrajini i tome hoće li se svjetske sile koje žele SAD svrgnuti s vodeće pozicije u svijetu uspjeti organizirati i izbiti veliku polugu moći koju Sjedinjene Države koriste, a to je ni manje ni više nego američki dolar. Građani će u tom slučaju tražiti snažno vodstvo i nekog tko posjeduje samopouzdanje i oštroumnost voditi državu u vremenima sukoba. Zbog toga će Trump pokušati iskoristiti Bidenovo zdravstveno stanje kao prevagu u izborima, činjenicu da za njegova

mandata nije započet niti jedan rat, te da je njegov odnos sa Rusijom i Kinom bio mnogo bolji nego trenutna situacija koja vlada među te tri svjetske super sile. Na idućim se izborima ne bira samo sudbina Sjedinjenih Američkih Država, već idući izbori mogu biti ključni za sudbinu cijele međunarodne zajednice.

6. LITERATURA

Internetske stranice

1. Alić, Marsela. (2022) Kratka povijest američkih stranaka. Povijest. <https://povijest.hr/drustvo/politika/kratka-povijest-americkih-stranaka/> (Pristupljeno 4. listopada 2022).
2. Anketa šokirala Bidena – Trump u vodstvu na početku kampanje, do izbora još godinu i pol <https://www.vecernji.hr/vijesti/anketa-sokirala-bidena-trump-u-vodstvu-na-pocetku-kampanje-do-izbora-jos-godinu-i-pol-1678722> (Pristupljeno 04.06.2023.)
3. America is exceptional in the nature of its political divide <https://www.pewresearch.org/short-reads/2020/11/13/america-is-exceptional-in-the-nature-of-its-political-divide/> (Pristupljeno 08.06.2023.)
4. Bez formalnog saveza, ali s istim neprijateljima. Amerika strahuje da će Kinezi Putinu slati oružje <https://www.vecernji.hr/vijesti/kina-i-rusija-bez-formalnog-saveza-ali-s-istim-neprijateljima-1665602> (Pristupljeno 30.03.2023.)
5. Biden: Dok sam predsjednik u SAD-u se neće zabraniti abortus <https://vijesti.hrt.hr/svijet/biden-dok-sam-predsjednik-u-sad-u-se-nece-zabraniti-abortion-8409489> (Pristupljeno 31.03.2023.)
6. Biden na udaru kritika, Amerikanci posramljeni: Što za njih znači debakl u Afganistanu <https://www.vecernji.hr/vijesti/biden-na-udaru-kritika-amerikanci-posramljeni-sto-za-njih-znaci-debakl-u-afganistanu-1515656> (Pristupljeno 24.03.2023.)
7. Biden: Nisam želio produžiti vječni rat, a niti vječiti odlazak <https://balkans.aljazeera.net/news/world/2021/8/31/talibani-afganistan-je-sada-slobodna-i-suverena-drzava> (Pristupljeno 24.03.2023.)
8. Biden mijenja američku imigracijsku politiku (2021) DW. <https://www.dw.com/hr/biden-mijenja-ameri%C4%8Dku-migracijsku-politiku/a-56439829> (Pristupljeno 1. studenoga 2022).
9. Biden: Pandemija COVID-a je završila <https://vijesti.hrt.hr/svijet/biden-pandemija-covid-a-je-zavrsila-9658180> (Pristupljeno 02.04.2023.)
10. Biden skinuo oznaku tajnosti s dokumenata o nastanku pandemije koronavirusa

- <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/biden-skinuo-oznaku-tajnosti-s-dokumenata-o-nastanku-pandemije-koronavirusa-15317506> (Pristupljeno 02.04.2023.)
11. Biden vraća Obamin sistem zdravstvenog osiguranja
<https://balkans.aljazeera.net/news/world/2021/1/26/biden-vraca-obamin-sistem-zdravstvenog-osiguranja> (Pristupljeno 31.03.2023.)
 12. Biden uveo najstrožu mjeru koju može donijeti bez Kongresa: Postrožit će se kontrole kupaca vatrenog oružja
<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/biden-uveo-najstrozu-mjeru-koju-moze-donijeti-bez-kongresa-postroazit-ce-se-kontrole-kupaca-vatrenog-oruzja-foto-20230314/print> (Pristupljeno 31.03.2023.)
 13. Demokratska stranka SAD-a: Povijest, simboli, vođe. (2022) Nsokote.
<https://nsokote.com/vijesti-i-dru%C5%A1tvo/246720-demokratska-stranka-sad-a-povijest-simbol-vo%C4%91e.html> (Pristupljeno 4. listopada 2022).
 14. Desničari na nogama: ‘Zbog upitnog zdravlja predsjednika Bidena ugrožena je nacionalna sigurnost’
<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/desnicari-na-nogama-zbog-upitnog-zdravlja-predsjednika-bidena-ugrozena-je-nacionalna-sigurnost-15059450> (Pristupljeno 02.04.2023.)
 15. Dvadeset godina američkog 'vječnog rata' u Afganistanu
<https://www.slobodnaevropa.org/a/afganistan-rat-amerika-11-septembar-/31454594.html> (Pristupljeno 24.03.2023.)
 16. Hawkins, Marcus. (2022) Životopis Donald J. Trump. Efferit.
<https://hr.eferrit.com/zivotopis-donald-j-trump/> (Pristupljeno 31. listopada. 2022).
 17. Healthcare. (2020) Trump White House.
<https://trumpwhitehouse.archives.gov/issues/healthcare/> (Pristupljeno 1. studenoga 2022).
 18. Joe Biden stigao u posjet Meksiku, lokalne vlasti odmah protjerale 200 migranata
<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/joe-biden-stigao-u-posjet-meksiku-lokalne-vlasti-odmah-protjerale-200-migranata-foto-20230109> (Pristupljeno 31.03.2023.)
 19. Joe Biden zbunio sve okupljene svojim ponašanjem: ‘S kime se on to želi rukovati?’
<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/joe-biden-zbunio-sve-okupljene-svojim-ponasanjem-s-kime-se-on-to-zeli-rukovati-15184618> (Pristupljeno 02.04.2023.)

20. Majetić, Vanja. (2020) Jednima je noćna mora, a drugima najbolji predsjednik u povijesti SAD-a: Ovo nije Trumpov kraj, već njegovo novo poglavlje. Tportal. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/jednima-je-nocna-mora-a-drugima-najbolji-predsjednik-u-povijesti-sad-a-ovo-nije-trumpov-kraj-vec-njegovo-novo-poglavlje-foto-20201115> (Pristupljeno 3. studenoga 2022).
21. Obama se pojavio u Bijeloj kući pa više nitko nije doživljavao Bidena: ‘Ovo je stvarno jako tužno...’ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/obama-se-pojavio-u-bijeloj-kuci-pa-vise-nitko-nije-dozivljavao-bidena-ovo-je-stvarno-jako-tuzno-15180695> (Pristupljeno 04.06.2023.)
22. Otkud potječe pravo civila u SAD-u da nose oružje? <https://povijest.hr/jesteliznali/otkud-potjece-pravo-civila-u-sad-u-da-nose-oruzje/> (Pristupljeno 31.03.2023.)
23. Pred kamerama: Joe Biden primio i četvrtu dozu cjepiva protiv korone <https://dnevnik.hr/vijesti/koronavirus/joe-biden-primio-cetvrtu-dozu-cjepiva-protiv-koronavirusa---717617.html> (Pristupljeno 10.06.2023.)
24. Propao pokušaj republikanaca da ukinu Obamacare. (2017) Nacional. <https://www.nacional.hr/propao-pokusaj-republikanaca-da-ukinu-obamacare/> (Pristupljeno 1. studenoga 2022).
25. PROPAO POKUŠAJ UKIDANJA OBAMACAREA Još dvoje republikanskih senatora najavilo da neće poduprijeti novi zakon o zdravstvenom osiguranju <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/propao-pokusaj-ukidanja-obamacarea-jos-dvoje-republikanskih-senatora-najavilo-da-nece-poduprijeti-novi-zakon-o-zdravstvenom-osiguranju-6378296> (Pristupljeno 02.04.2023.)
26. Rusija postala najveći izvoznik nafte u Kinu, pretekla Saudijsku Arabiju <https://www.klix.ba/biznis/privreda/rusija-postala-najveci-izvoznik-nafte-u-kinu-pretekla-saudijsku-arabiju/230320050> (Pristupljeno 30.03.2023.)
27. SAD je potpuno zakazao u Afganistanu, dw.com <https://www.dw.com/hr/sad-je-potpuno-zakazao-u-afganistanu/a-58876629> (Pristupljeno 11. veljače 2023.)
28. Sjedinjene Američke Države. (2021) Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. (<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56303> (Pristupljeno 3. listopada 2022).

29. Staff, Reuters (2020) In his own words: Trump and the coronavirus. Reuters.
<https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-usa-trump-comments-ti-idUSKBN26N0U7> (Pristupljeno 3. studenoga 2022).
30. Tko je Joe Biden, 46. predsjednik SAD-a? Dnevnik .hr
<https://dnevnik.hr/vijesti/americki-izbori-2020/joe-biden-biografija-kandidat-demokrata-na-americkim-presjednickim-izborima---624799.html>
(Pristupljeno 11. veljače 2023. godine)
31. Trump: Obamacare je gotov, mrtav i zaboravljen. (2017) Tportal.
<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/trump-obamacare-je-gotov-mrtav-i-zaboravljen-foto-20171016> (Pristupljeno 1. studenoga 2022).
32. Trump o ukidanju prava na pobačaj: Sve sam ispunio kako sam obećao, bila mi je velika čast. (2022) Tportal.
<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/trump-o-ukidanju-prava-na-pobacaj-sve-sam-ispunio-kako-sam-obecao-bila-mi-je-velika-cast-foto-20220624> (Pristupljeno 1. studenoga 2022).
33. Trump reveals he got COVID-19 booster shot; crowd boos him
<https://apnews.com/article/coronavirus-pandemic-health-donald-trump-coronavirus-vaccine-74abcd4e6833835f5df445fe2142e22b7> (Pristupljeno 10. travnja 2023).
34. Trump: Rusija ne bi napala Ukrajinu da sam ja i dalje predsjednik
<https://www.vecernji.hr/vijesti/trump-rusija-ne-bi-napala-ukrajinu-da-sam-ja-i-dalje-predsjednik-1578752> (Pristupljeno 30.03.2023.)
35. Upravo se događa povijest: Zašto je Afganistan tako brzo opet pao u ruke talibana i što njihov povratak znači za međunarodni terorizam?
<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/upravo-se-dogada-povijest-zasto-je-afganistan-tako-brzo-opet-pao-u-ruke-talibana-i-sto-njihov-povratak-znaci-za-medunarodni-terorizam-foto-20210816> (Pristupljeno 24.03.2023.)
36. VIDEO Biden održao govor, a nakon toga zbunjen nije znao sići s pozornice
<https://www.vecernji.hr/vijesti/video-biden-odrzao-govor-a-nakon-toga-zbunjen-nije-znao-sici-s-pozornice-1619505> (Pristupljeno 02.04.2023.)
37. Vodič za američke izbore: Kako se zapravo bira i zašto može pobijediti kandidat s manje glasova. (2016) Dnevnik. <https://dnevnik.hr/vijesti/americki-izbori-2020/vodic-kroz-americke-izbore-kako-funkcionira-elektorski-sustav-sto-su-to-swing-drzave-i-zasto-pobjednika-mozda-necemo-znati-odmah-nakon-izbora---624602.html>
(Pristupljeno 4. listopada 2022).

38. Whittaker, Zack. (2019) Without proof, is Huawei still a national security threat? techcrunch.com https://techcrunch.com/2019/01/26/is-huawei-a-national-security-threat/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guc e_referrer_sig=AQAAABpLP5zypNrApZRrC77faN5LqR-UFVgxNAJOWINvpgHi5dKPfjZkQUwo53GDpmR3gACV8tAxXLm1XwM2Eml3vkmPGgELr7KEFJxyFGeA1491L4WG6oGIQIRb_4uLRd_kRgkTm-fdDebH2xT2jccZdp_b7PQNiWC4Am-HJrA02qN2 (Pristupljeno 31. listopada 2022).
39. Zhang, Andrew. (2022) Unvaled school shooting. The Texas Tribune. <https://www.texastribune.org/2022/05/27/donald-trump-nra-houston/> (Pristupljeno 1. studenoga 2022).

Knjige, članci i dokumenti

- 2. Amandman. (1791) U: *Ustav SAD-a*. str. 9.
- Badžek I. (2022) Mehanizam kočnica i ravnoteže u oblikovanju američke vanjske politike, str. 17., Diplomski rad
- Bogešić D; Sloković S. (2022) Svjetska kulturna baština na meti terorista početkom 21. stoljeća, str. 323.
- Bowles N. (2003) Politički sustav SAD-a, Osijek Pan Libe, str. 41.
- Bowles N. (2003) Politički sustav SAD-a, Osijek Pan Liber, str. 15.
- Bowles N. (2003) Politički sustav SAD-a, Osijek Pan Liber, str. 367.
- Bowles N. (2003) Politički sustav SAD-a, Osijek Pan Liber, str. 34.
- Bowles N. (2003) Politički sustav SAD-a, Osijek Pan Liber, str. 84.
- Burnsie A. S; (1999) Posljedice ozakonjenja pobačaja u SAD-u, str. 525.
- Đanković D. (1964) Dvostranački sistem u SAD – u, str. 17., Politička misao
- Đanković D. (1964) Dvostranački sistem u SAD. *Politička misao* 1(3): 11.
- Klauški T. (2017) Lažne vijesti i kako je Donald Trump iskoristio slabosti tradicionalnih medija u kampanji za američkog predsjednika. *Političke analize* 8(30): 11.
- Kos-Stanišić L. (2019) Ilegalni migranti u tranzitu kao prijetnja sigurnosti građanima Meksika, MET, str. 252.
- Kovačević B. (2016) Amerika kao imperij, Politička misao, str. 48.
- Kuntić D. (2016) Uspon Kine i sigurnost Tajvana, str. 29., Stručni rad

- Levitsky S. Ziblatt D. (2020) *Kako je umirala demokracija*. Zagreb: Profil. str.194.
- Obućina V. (2021) Talibani i deobandijska škola, *Političke analize*, str. 11.
- Olujić J. (2019) *Nacionalna sigurnost Republike Hrvatske i disruptivne tehnologije*. Str. 15.
- Simić J. (2018) Kraj posthladno-ratovske ere: izazovi za globalizaciju i slobodnu trgovinu, *Forum za sigurnosne studije*, str. 2.
- Simić J. (2018) Kraj posthladno-ratovske ere: izazovi za globalizaciju i slobodnu trgovinu, *Forum za sigurnosne studije*, str. 5.
- Veladžić N. (2016) *Razvoj političkih stranaka – historijska perspektiva*. Visoka škola “CEPS – Centar za poslovne studije” Kiseljak. Str. 44.
- Vukadinović R. (2008) *Amerika i Rusija*, *Međunarodne studije*, Zagreb, str. 113.
- William Engdahl F. (2014) *Uništite Kinu*. Zagreb: Profil. str. 12.
- Zrile A. (2021) Američki izbornički kolegij: metoda kongresnog distrikta, *Političke analize*, str. 8.